

Innspill fra Initiativ for etisk handel (IEH) til stortingsmelding om rettferdig fordeling

Global handel fremmer utvikling og åpner opp for arbeidsplasser - dersom den baseres på ansvarlig næringsvirksomhet. Mulighet for arbeid som er produktivt, gir en rettferdig inntekt, gir en sikker arbeidsplass, gir sosial beskyttelse for familier, gir bedre utsikter for personlig utvikling og sosial integrasjon, gir frihet for folk å uttrykke sine bekymringer, organisere og delta i beslutninger som påvirker deres liv, og like muligheter og behandling for alle - er viktig for en mer rettferdig fordeling.

Guiding Principles on Business and Human rights - Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework og OECD Guidelines for Multinational Enterprises er gode internasjonale rammeverk for ansvarlig næringsdrift som fremmer rettferdig fordeling¹.

Selv om stadig flere virksomheter stiller krav til anstendig arbeidsforhold på egen arbeidsplass og til leverandører, er det likevel et stort gap mellom etiske krav eller retningslinjer for etisk handel slik de fremsettes av kunden og reelle forhold i global produksjon. Uanstendige arbeidsforhold er dessverre vanlig og fører til en urettferdig fordeling av verdier. For å bedre arbeidsforholdene kreves kunnskap om de grunnleggende årsakene til manglende etterlevelse og kapasitetsbygging. Brudd på grunnleggende arbeidstakerrettigheter forekommer fordi:

- **Nasjonale myndigheter**, i land der varene produseres, mangler evne eller vilje til å sikre og ivareta grunnleggende rettigheter. Dette tar særlig form av mangelfull lovgivning, begrenset kapasitet og kompetanse hos lokale arbeidstilsyn og mekanismer for tvisteløsninger.
- **Arbeidere** mangler kunnskap om egne rettigheter og/eller arenaer for dialog med arbeidsgiver.
- **Produsentledelsen** har mangelfull kunnskap om nasjonal arbeidslovgivning. En rekke produsenter har også et stort potensial for bedre og mer lønnsom drift gjennom økt profesjonalisering, noe som også vil komme arbeiderne til gode.
- **Kunder** (importører, merkevarerelskaper og forhandlere) har en innkjøpspraksis som undergraver grunnleggende arbeidstakerrettigheter (for eksempel gjennom press på pris og endring i ordre tett oppunder levering).

Konkrete forslag til fokus og tiltak i stortingsmeldingen om rettferdig fordeling:

1. *Stortingsmeldingen bør ses i sammenheng med, og knyttes til, politiske målsettinger, slik de uttrykkes i nasjonale og internasjonale strategier og policy dokumenter (videreføring).*
  - Stortingsmelding 13 (2011-2012) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi, Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) Næringslivets ansvar i en global økonomi.

¹ http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/selected-topics/csr/csr_en/due_diligence.html?id=652493

- Nordic Strategy for Corporate Social Responsibility (2012)²
- Guiding Principles on Business and Human rights (Implementing the United Nations “Protect, Respect and Remedy” Framework) og OECD Guidelines for Multinational Enterprises³
- EUs strategi på Corporate Social Responsibility (2011-2014) anbefales også⁴

2. *Sosiale klausuler i handelsavtaler.*

Inkludering av sosiale klausuler i handelsavtaler vil legge press på myndigheter for å sikre menneskerettigheter.

3. *Bidra til at flere norske virksomheter, private og offentlige, jobber systematisk og målrettet med etisk handel, det vil si å fremme arbeideres rettigheter i globale leverandørkjeder.*

- Skape bevissthet og bygge kunnskap til offentlige og private beslutningstakere om betydningen av etisk handel for rettferdig fordeling⁵. Det vil si kunnskap om risikovurdering (due diligence), forbedringer i arbeidsforhold, virksomheters egen innkjøpspraksis og åpenhet om utfordringer i leverandørkjeden.
- Legge til rette for møteplasser og nettverk for erfaringsutveksling, samarbeid og læring mellom private og offentlige virksomheter ved å oppfordre virksomheter til å delta i flerpartsinitiativ (Multi-Stakeholder Initiatives)⁶.

4. *Kompetansebygging for produsenter i lavkostland*

- Øke kompetansen hos produsentledelsen og arbeidere om arbeidslovgivning og arbeideres rettigheter.
- Økt kompetanse for produsenter på mer produktiv og lønnsom drift, for dermed også å ivareta arbeideres rettigheter.
- Fokus på arbeiderrepresentasjon som en mekanisme for å fremme arbeideres rettigheter.
- For best mulig å sikre overnevnte punkter er det viktig å samarbeide med lokale organisasjoner og virksomheter.

Vi håper bidraget kan komme til nytte i stortingsmeldingen om rettferdig fordeling. Kontakt oss gjerne for mer informasjon eller spørsmål.

Med vennlig hilsen

Magne Paulsrud
Konstituert daglig leder,
Initiativ for etisk handel (IEH)

Stine Foss
Prosjektkoordinator
Initiativ for etisk handel (IEH)

² Strategien vektlegger koordinert innsats. Hovedområder i strategien er rapportering / åpenhet, globale leverandørkjeder og felles internasjonale standarder og retningslinjer for næringslivets

samfunnsansvar. <http://www.norden.org/no/publikasjoner/publikasjoner/2012-755>

³ http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/selected-topics/csr/csr_en/duel_diligence.html?id=652493

⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

⁵ 1) En undersøkelse fra IEH (2011) viser at syv av ti mener deres bedrift har anstendige arbeidsforhold i hele leverandørkjeden. Samtidig oppgir to av tre at de mangler oversikt over hvor varene de kjøper kommer fra. <http://etiskhandel.no/Artikler/6057.html> 2) En undersøkelse fra Framtiden i våre hender (2012) viser at om lag 95 av 100 anskaffelser som gjøres i den største kommunen i hvert av landets 19 fylker, blir det ikke stilt noen etiske krav til leverandørene. Enda færre følger disse opp. <http://etiskhandel.no/Artikler/9161.html>

⁶ “Enterprises are encouraged to participate in private or multi-stakeholder initiatives and social dialogue on responsible supply chain management.” http://www.regjeringen.no/en/dep/ud/selected-topics/csr/csr_en/duel_diligence.html?id=652493